

Protokol nahrávky*

Pamětník: Johana Kudláčková

Datum a místo natáčení: 5. 2., 3. 3., 10. 3. a 13. 3. 2025 v učebnách a narátorkině kanceláři na pražské DAMU v Karlově ulici

Natočila a zpracovala: Tereza Vinická

1. nahrávka	
0:00:00	Představení narátorky. Jana Kudláčková byla pokřtěna jako Jana Johana. Druhé ze jmen používá spolu s příjmením jako své umělecké. Vychovávána byla babičkou, cizojazyčnou korespondentkou v Čechofrachtu, která dívku učila německy, věnovala se jí. O kamarádce z dětství. Navštěvovala turistický oddíl, který byl de facto tajným skautem, ve škole pak divadelní soubor, který vedla členka Divadla Jiřího Wolкера herečka Jana Klatovská. Dvě dívky ze souboru vzala do inscenace Divadla Jiřího Wolкера (DJW) <i>Doktor Bolíto</i> . J. K. milovala četbu, hlavně klasiky a divadelní hry (Shakespeara) ale i teorii (Stanislavskij). Od dětství tedy směřovala k divadlu, ale neměla jasno v otázce profese. U zkoušek na herectví neuspěla, nastoupila v Elektrodružstvu Praha na drobné práce, později (1963) se hlásila na Katedru teorie a dějin divadla na Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a byla přijata; o přijímacích zkouškách. O vyučujících – přísný, urputný ale systematický František Götz (úsměvná vzpomínka), Eva Uhlířová, charismatický Leoš Suchařípa, obávaný a náročný Milan Lukeš (americké divadlo, kritický seminář), vzpomínka na něho jakožto pedagoga i ředitele Národního divadla (ND) – potřeba autority a preciznosti u divadla. Vzpomínka na prof. Jana Kopeckého. Byl skvělý řečník, „Zlatoústý Jan“, dokázal studenty nadchnout.
0:14:51	V šedesátých letech studenti divadelní vědy chodili do divadla téměř denně, bylo na co. Nadšení Alfrédem Radokem – <i>Hra o lásce a smrti</i> , Krejčovým Divadlem za branou. <i>Čekání na Godota</i> , Grossmanův Kafkův <i>Proces</i> , Horníčkovy předscény, Semafor a začátky mladých zpěváků – Hana Hegerová, dvojice Suchý-Šlitr, začínala Schmidova Ypsilonka, konec popisného realismu, Divadlo na provázku, loutkáři, Naivní divadlo v Liberci, Divadlo Drak aj. Studenti také mohli vyjždět do zahraničí (režim to povoloval): Sofie, Moskva (Divadlo na Tagance), Polsko – Grotowski – spolužačka Jana Pilátová jeho divadlu propadla a zažádala si tam o stáž. Jeho inscenace <i>Pašije</i> – popis. Činoherní klub – <i>Zločin a trest</i> s geniálním Janem Kačerem, Josef Somr jako Porfirij, dodnes živé vzpomínky. Z Městských divadel pražských narátorku zajímalo Radokovo působení v Komorním divadle: Williamsův <i>Skleněný zvěřinec</i> – popis scény. Konverzační měšťanské divadlo, byť se skvělými herci (Adamová, Voska), narátorku v době studií tolik nepřitahovalo. <i>Maryša</i> s Janou Dítětovou v režii Karla Palouše ji zaujala, až když o ní psala seminární práci a ocenila mistrovskou hereckou stavbu postavy. Ještě k pedagogům na fakultě (působila

* Protokol nepředkládá ověřená fakta. Reprodukuje informace v té podobě, v jaké je uvádí narátorka. Případná vnější doplnění jsou odlišena hranatými závorkami.

	v Kabinetu pro studium českého divadla jako pomocná vědecká síla): Profesor František Černý - obávaný, přísný pedagog, dr. Evžen Turnovský - srdečný a veselý člověk, Milan Obst – „dravec“ a znalec divadla, Adolf Scherl – obětavý a laskavý člověk, pomáhal studentům, radil, Jan Pömerl – nápomocný kolega, povzbudil J. K. při práci na knize <i>Jindřich Honzl a Studio Národního divadla</i>, což bylo téma pro studenty nelákavé, šlo o období, kdy Honzl začal sloužit komunismu. Práci autorka postavila na dobovém materiálu, především na tisku – obraz umělce, který zradil sám sebe. Ne přátelská reakce Bořivoje Srby. Narátorka přirovnává Honzlův osud k poválečnému osudu E. F. Buriana.
0:30:10	J. K. se rozhodla nevěnovat se už dále divadelní historii, ale zaměřila se na divadelní dramaturgii. Tři roky působila jako lektorka, nejprve v Divadle F. X. Šaldy v Liberci, poté v Klicperově divadle v Hradci Králové, nakonec v Divadle V. Nezvala v Karlových Varech. V Liberci pracoval na částečný úvazek Zdeněk Hořínek, byl tu i Jaroslav Král, klasický filolog. Ten ji později vzal do ND a spřátelili se. O svobodě při práci dramaturga. Situace se začala lámat v roce 1970, záleželo přitom na městě a divadle, kde dramaturg působil. V Hradci Králové byl ředitelem Vojtěch Kabeláč (původně také dramaturg), svobodomyslný člověk, který nechal mladé, aby si zkoušeli mimo hlavní scénu, v Besedě. O Miroslavu Vildmanovi, režisérovi krásné inscenace Saroyanovy hry <i>Minuty na hodinách</i>. S mladými v Hradci inscenoval Sofoklova <i>Oidipa vladaře</i>, narátorka členkou chóru, titulní role vynikající Jiří Štěpnička, Iokasté Jarmila [narátorka omylem uvádí jméno Hana] Smejkalová (o generaci starší herečka). O úloze a aranži chóru, spolupráce s Jiřím Vyšehradem, který chór zhudebňoval. Duševní spřízněnost všech zúčastněných, pocit sounáležitosti. V Karlových Varech se ale uvolnilo místo dramaturga. Dojmy z města, tíseň, ubohost. „Jako když labuť vyleze ze špinavého rybníka.“ Místní obyvatelé téměř vůbec nechodili do divadla. Zajímaví kolegové: Ivan Rajmont, pozdější dlouholetý kamarád a spolupracovník. Jeho tamní inscenace <i>Volá Melbourne</i> (Arthur Watkyn). I. Rajmonta narátorka přivedla rovnou z Divadelní fakulty Akademie múzických umění (DAMU) řediteli Bartošovi, který hledal nového režiséra. Po několika sezónách Bartoše vystřídal ředitel Šnajberg a když později dostal nabídku do Plzně, vzal J. K. sebou jako dramaturgyni. Dostat ji tam do strany se ale stranickému výboru nepodařilo. S kolegyní Marií (Mášou) Caltovou [taktéž vypravěčkou v projektu Orální historie českého divadla] měly rozdělenou práci, každá pracovala s jinými režiséry. Názor Karla Krause, že divadlo by mělo mít jediného dramaturga, a to kvůli jednotné koncepci scény. Např. komedie Antonína Procházky o manželských trampotách, které dramaturgovala kolegyně Caltová, nátorce nebyly tak blízké. O upřímnosti narátorky jako mladé dramaturgyně a příhodě s herečkou Jarmilou Balašovou.
0:46:19	Naopak drsná přímočarost uměleckého šéfa a výtečného herce Oty Ševčíka nátorce vyhovovala. Jejich vzájemná spolupráce byla plná hádek a diskusí, ale byli dobými přáteli. O jeho osudu – matku měl v západním Německu, soudilo se, že byl tedy nucen s komunisty spolupracovat. Na druhou stranu byl například ve věci přepisování samizdatu uznalý a nikdy nikoho neudal, naopak narátorku varoval.

	Rázný člověk, odvážný inscenátor, z řady herců tím udělal velké hvězdy (Vlčková, Švábová, Pavlovský, Vlachovský, Procházka, Kostková – popis jejich hereckého typu aj.). Vzpomínka na narátorčino účinkování v inscenaci <i>Vassa Železnovová</i> s Nettou Deborskou v titulní roli. Jindy hrála v operetě <i>Týden v tichém domě</i> podle Nerudových Povídek malostranských – vzpomínka. V Plzni se hrálo i v divadelním klubu, v těsném kontaktu s divákem <i>Zločin a trest</i> s Pavlem Pavlovským jako Raskolnikovem a dalšími vynikajícími herci. Tak začalo Divadlo v klubu. Lída Engelová nejprve hostovala, pak se stala stálou režisérkou – počátek spolupráce s J. K.. Společně udělaly recitační večer z Hrubínovy poezie v Masných krámech, tamtéž dialogy z Euripidovy <i>Médey</i>, v Klubu mládeže Dominik pak Patrickovy <i>Kennedyho děti</i> – vykročení z realismu, obracení se na diváka. Jednaly s Oldřichem Daňkem, který pro ně napsal <i>Bitvu na Moravském poli</i> – monology a dialogy různých účastníků bitvy. Experiment – herci se obraceli přímo na diváky, které tak vtahovali více do děje. Ota Ševčík a jeho Čechovův <i>Ivanov</i> – měl na tuto hru vhodné herce, inscenace natočena v rozhlase. Ševčíkův Shafferův <i>Amadeus</i> – setření hranice mezi hledištěm a jevištěm – zvláštní atmosféra.
1:01:30	Enquist: <i>Ze života žízal</i> v režii L. Engelové – psychologická hra ze života H. Ch. Andersena, dále Kempinského <i>Duet pro jednoho</i> s Monikou Švábovou a Jaroslavem Konečným – popis námětu. Hostování Jany Kališové – hra o jeptišce s Kateřinou Vinickou [<i>Agnus Dei</i>], mystická uhrančivost, popis scény. V Divadle v klubu nastudovala s režisérem Petrem Novotným inscenaci <i>Dobré jitro, má krásko</i>. Inscenátorská odvaha vedla k experimentům i na jevišti velkého divadla – hra [Edwarda] Bonda <i>Žena: scény o válce a svobodě</i> – šermíři s otevřeným ohněm, nebezpečná scéna s dítětem. Narátorka si vysoce cení Engelové inscenace Anouilhovy hry <i>Médea</i> se skvělou Věrou Vlčkovou – místo chóru jedna služebná, psychologické drama manželského páru. O schvalování dramaturgického plánu Krajským výborem KSČ. Každý rok dramaturgyně naschvál navrhovaly Vampirovův <i>Lov na kachny</i>. Schválen asi až popáté. Koncem 80. let přišel do divadla v Plzni Jan Burian, pozdější šéf a posléze ředitel plzeňského divadla. O jeho inscenaci Gorkého hry <i>Poslední</i> – popis scény, „bláznivé představení“. S narátorkou uváděli zdánlivě nehratelné hry jako např. Bulgakov: <i>Adam a Eva</i>, Kazancev: <i>Eviny sny</i>. J. Burian podle narátorky později přenesl těžiště svého působení do oblasti řízení divadla a vedení Katedry činoherního divadla na pražské DAMU.
1:11:23	O hercích plzeňské scény. Viktor Vrabec – v původní Ševčíkově inscenaci alternoval <i>Hamleta</i> – dvojakost dobra a zla, lomené tóny, přirozená agresivita, srovnání s měkčím Hamletem Pavla Pavlovského, jednoznačně kladným. Věra Vlčková – odešla do Realistického divadla, kde už její herectví nemělo dřívější sílu, výjimečně talentovaná herečka typu Dany Medřické (uměřený patos). O dramaturgii a současných autorech. <i>Parádní pokoj</i> autorky Heleny Albertové – komorní inscenace Ivana Šaršeho. H. Albertová jako inspirativní osobnost. Jiná její hra – <i>Příběh Jana Jakubce</i> – vytvořila několik verzí pro inscenátory, byla s ní skvělá spolupráce. Oldřich Daňek naproti ní si jako autor nechtěl povolit škrty ve své hře <i>Vy jste Jan</i>. Překladatelé. Antonín Přidal: Lorcova hra

	<i>Yerma</i> v režii Jana Buriana – popis scény, pohanská smyslnost, vizuálně výtečně vyjádřený sen titulní postavy. Na objednávání nových her a překladů nebyvalo dost peněz, v Plzni to bylo problematičtější než v Praze. Na druhou stranu překladatel Zdeněk Digrin natolik miloval divadlo a byl tak hodný, že své hry dával zdarma. Plzeň měla Antonína Procházku, který psal souboru „na tělo“. Silná generace starších plzeňských herců Netta Deborská, Jarmila Balašová, Eva Wimmerová – učila mladé herečky zacházet s vlečkou, samozřejmost, s jakou starší kolegové zaučují začátečníky. Jan Gross – na protest proti vyhození režiséra [Jana] Papeže odešel od divadla a jezdil s trolejbusem. Poté odešel hrát do Chebu. [Jiří] Kostka [otec herce Petra Kostky] – realistický herec, drobnokresba charakteru. Jaroslav Kníže – narátorčin kamarád, rozhovory při procházkách, vynikající herec, v Plzni už nemocný starý pán, skonal na jevišti během generální zkoušky <i>Tři mušketýři</i>. [Jan] Jánský – zajímavý typ na menší role. Dříve byly dle narátorky herecké soubory v divadlech typově rozmanitější než dnes. Za narátorčina mládí v Plzni doznívalo mistrovské realistické herectví.
1:27:54	Konec 1. nahrávky
	2. nahrávka
0:00:00	Zpět k Plzni – režiséři, autoři, překladatelé. Narátorka nastoupila do Divadla J. K. Tyla v roce 1971. Viděla tuto scénu jako prostředí, kde se dodržuje řád, chodí se včas na zkoušky a neruší se představení. Dobré vztahy s herci, získávala si jejich důvěru postupně. Režisér Ivan Šarše, „úporný realista“, který byl pečlivý. Postupem času se stal odvážnějším experimentátorem. Režíroval i skvělý herec Václav Beránek, kterého poznala v Chebu, kam ji Milan Klíma zval na hodnocení – vzpomínka na jedno z nich. V. Beránek byl „vynálezce podivných forem“, např. skvělý pořad o Michelangelovi v Západočeské galerii, měl rád malé divadlo. Společně dramatisovali Gogolovy <i>Mrtvé duše</i> – odvážný počin, protože náročný. Autoři a překladatelé občas sami nabízeli své texty. Helena Albertová pro Plzeň napsala <i>Parádní pokoj</i>, vynikající text, stručný, akorát pro divadlo. V roli hlavy rodiny Jaroslav Kníže – osobní vzpomínka na laskavého člověka se složitým osudem [viz výše]. Režíroval zde i Petr Svojtka (tehdejší šéf na Kladně – problémy s radnicí tam měli divadelníci už tenkrát). Kristina Taberyová nastudovala lidovou hru <i>Komedie o Anežce</i>, kterou sestavil prof. Jan Kopecký, na požádání narátorky dodal i satirická přísloví a říkanky. Jednou z nich si inscenátorky znepřátelily tehdejšího šéfa Pomahače. Paradoxně nejvíce proti režimu byla ruská dramatika. Opakované pokusy prosadit do dramaturgického plánu Vampilovův <i>Lov na kachny</i>. Nakonec uvedeno v režii Lídy Engelové.
0:14:47	Narátorka nejraději pracovala s Otou Ševčíkem, který se stal uměleckým šéfem. Měl obrovský dar humoru, což mělo vliv i na jednání se souborem. Jako režisér měl smysl pro groteskní nadsázku – německá a rakouská dramatika (Ödön von Horváth: <i>Víra, láska, naděje</i> – O. Ševčík ji uvedl jako první). O režii a Věře Vlčkové v hlavní roli. Od stejného autora režíroval <i>Figarův rozvod</i> – popis „dravé a drzé“ inscenace. Jeho Dürrenmattův <i>Urfaust</i> – charakteristika textu i inscenace. Dále uvedl na scéně, kde dříve sídlilo Divadlo Alfa, <i>Sen noci svatojánské</i>. Systematicky pracoval se scénografem Duškem – popis

	scény, z Shakespearovy pohádky velmi umně dostali dramatické jádro. S Miroslavem Vildmanem se narátorka potkala už v Hradci Králové, doporučila jej i na chystaný muzikál v Plzni <i>Muž jménem La Mancha</i> (s použitím loutek). <i>Agnus Dei</i> od Johna Pielmeiera nastudovala narátorka s Janou Kališovou. Scéna režisérčina bratra [Miloň Kališ] – popis. Uvedeno v Divadle v klubu. Velká výhoda tohoto prostoru pro komorněji pojaté inscenace. Zde uveden i Ševčíkův <i>Zločin a trest</i> s Pavlem Pavlovským – charisma, hluboce prožíval postavu Raskolnikova. Jaroslav Konečný (manžel archivářky ND Hany Konečné) přivázel samizdatová vydání z Prahy. Mimořádně se mu povedla postava svůdníka Raskolnikovovy sestry Svidrigajlova. V klubu O. Ševčík uvedl i Shafferova <i>Amadea</i> – nečekané možnosti divadla nablízko. Amadea hrál Antonín Procházka jako potrhle nezralé dítě. René Přibyl jako autentický Salieri.
0:31:55	O dlouholeté spolupráci s Lídou Engelovou. Přišla z pozice asistentky z Národního divadla. Měla ambice i rozhled (jezdila do Anglie, odkud si vozila texty), milovala divadlo nerespektující čtvrtou stěnu. I v <i>Našich furiantech</i> počítala s komunikací herců s publikem. Měly odlišný názor na komerční (divácké) divadlo. Ševčíkova inscenace <i>Příběh koně</i>, podle Tolstého napsal dramatik Rozovský (vyprávění stárnoucího koně). Choreograf Sudek nazkoušel chór – popis kostýmů. Titulní role Milan Vlachovský – talent, charisma, popis jeho typu a provedení zmíněné role. Sofoklův <i>Vladař Oidipus</i> taktéž v režii O. Ševčíka – popis inscenace a narátorčin názor na ni. Srovnání s inscenací M. Krobota v ND – dle narátorčina mínění taktéž na textu ztroskotál, charakter dekorací, zatěžkané. Spolupráce s Oldřichem Daňkem, vzpomínka na vznik inscenace podle jeho hry <i>Bitva na Moravském poli</i>. Napsáno přímo pro inscenační dvojici Engelová-Kudláčková. Uvedeno v klubu mládeže Dominik. Vynikající herci Vlachovský, Procházka, Josef Nechutný. O. Daňek uměl psát na hraně společenské kritiky a nepřestoupit hranici, za níž by měl problémy. Antonín Přidal dodal překlad Lorecy – vzpomínky na A. Přidala, byl ušlechtilý a vzdělaný člověk, vynikající práce s jazykem, např. slovní hříčky ve hře <i>Příběhy dlouhého nosu</i> v režii Evy Tálské uvedené v Brně. Do Plzně jezdíval i výtečný překladatel z italštiny Zdeněk Digrin – laskavý člověk, užitečný tvůrce, vozil své bohaté zásoby vlastních překladů, velkorysý při spolupráci, nechával úpravu textu na dramaturgii.
0:45:26	Po odchodu Oty Ševčíka do Prahy se šéfem v Plzni stal Jan Burian. V začátcích své kariéry byl velmi avantgardní mladý tvůrce, na jevišti si dovolil téměř vše. Vzdělaný progresivní tvůrce. Vybíral si texty z ruské oblasti, např. Bulgakov: <i>Adam a Eva</i>, Kazancev: <i>Eviny sny</i> (marasmus Ruska, velmi složité pro hodnotitele, a proto text snad prošel). Úskalí klasických textů, např. <i>Hamlet</i>. Ševčíkův, kde alternovali Pavel Pavlovský a Viktor Vrabec – zvláštnosti obou herců a pojetí. Jeho <i>Král Lear</i> – o složitosti textu a obtížnosti jeho inscenování. O. Ševčík svěřil titulní roli herci Konečnému, který na ni podle narátorky nestačil. Hamlet Burianův – problém scény se zrcadlovými stěnami. Podobné přešlapy měl občas Ivan Rajmont v ND. I dobří režiséři si na velkých klasických textech mohou vylámat zuby.

	Vzpomínka na gruzínského režiséra Temura Čcheidzeho, v Plzni inscenoval vlastní dramatizaci Lermontovova <i>Hrdiny naší doby</i>. Související zatčení narátorky a dalších kvůli účasti na semináři jógy – výslech. Jediný Temur čekal na narátorčin návrat z výslechu, spřátelili se. S Lídou Engelovou si rozuměly, když pracovaly na vážnějším, složitějším textu, který vyhovoval narátorčinu tvůrčímu zaměření. To byl např. Williamsův <i>Skleněný zvěřinec</i>, o textu. Dále <i>Tetovaná růže</i> – režisérčino svérázné pojetí. Živelná představitelka hlavní role Dáša Neblechová. Autorův dar napsat ženské role a dar prožitku. Narátorčin názor, že psal jedny z nejlepších postav v dramatické literatuře vůbec, dokonalý materiál pro růst herců.
1:00:52	Spolupráce s Ivanem Rajmontem, přátelství s jeho ženou a později i s ním, dobrá komunikace, napřímo. J. K. jezdila do Činoherního studia v Ústí na jeho inscenace, psala i interní hodnocení, např. na jeho <i>Hedu Gablerovou</i>. O práci dramaturga s herci, jak je zaujmout, promítá se i do pedagogické práce J. K. Přátelství s překladatelem Josefem Balvínem, příval německé dramatiky, co nestihl sám realizovat, předal narátorce. Tip od něho: Büchnerova <i>Dantónova smrt</i>. I. Rajmont hru inscenoval v Ústí, ale toto pojetí narátorce nesesedlo (náznak ústeckého výtvarného pojetí), naopak v Plzni se jejich spolupráce na titulu velmi povedla. Popis scény s gilotinou, kostýmy Ireny Greifové, líčení, hráno jako divadlo na divadle. Pro obyčejného diváka inscenace ovšem nebyla, byla příliš abstraktní, navíc Robespiera a Dantona hrál jeden herec – Milan Vlachovský. Ivana Řezáče inscenace inspirovala ke studiu DAMU. Plzeňský herec Václav Neužil (hrál také u Krejčí) byl za Dantona velmi vděčný, byl inscenací nadšen. O duši souborového divadla, kterou zažila v Plzni. Během listopadových událostí roku 1989 byla narátorka v Ostravě, kde s L. Engelovou zkoušela <i>Zločin trest</i>. Po návratu zvolena do rady Občanského fóra města Plzně, dostala i nabídku dělat kulturní náměstkyni, přes vyjádřenou poctu tuto nabídku nepřijala, měla ráda divadlo. Situace v Plzni v době revoluce: tvůrci vysílání mluvit k lidem, s nabízenou smířlivostí často vypískání, lidé pronásledovaní režimem měli někdy chuť se mstít. Hlavním mluvčím divadla se postupně stal Pavel Pavlovský.
1:15:49	Vzpomínka na Vlastu Chramostovou, s níž o otázkách paměti, smíření a odpuštění narátorka mluvila. V roce 1992 přijala nabídku Ivana Rajmonta do ND. Pro V. Chramostovou hledali vhodnou roli – tou se stala kuplířka, veselá a chytrá žena od rány ve hře <i>Dorotea</i> Lope de Vegy. O dřívějším angažmá v Ústí nad Labem – přirovnání k ďáblově kuchyni ve Faustovi. Lidé, kteří nesnášeli konvenční divadlo, žili komunitním způsobem života, vášnivě individuality. O Leoši Suchařípovi, kterému stranický výbor nedovolil zastávat post dramaturga, byl tedy přijat jako herec – výrazný a charismatický typ, přínos, byl duší divadla. Před ním tam působil Otakar Roubínek – diplomat, stmeloval skupinu. Podle dopisů matky Kateřiny Burianové sestavil I. Rajmont pořad jako tryznu za oběti v koncentračním táboře. Jindy připravil Brechtovy <i>Hovory na útěku</i> ve stylu stand up comedy. Po několika reprízách zakázáno. V Ústí byla narátorka téměř tři sezóny, paralelně s Plzní, s I. Rajmontem si rozuměli.

	V Národním divadle to bylo zcela jiné, jiné vztahy, někteří ublížení umělci. O Rajmontově <i>Katynce z Heilbronn</i>, složitá konstrukce na jevišti překážela textu. Ten navíc není podle narátorky velkou hrou, nýbrž „romantickým mužským snem o oddané ženě“. Ostré reakce kritiky na toto Rajmontovo entrée, předsudky a zaujatost vůči němu. Kritik Trenský žijící v USA, nepochopení, hodnocení bez ohledu na situaci českého porevolučního divadla [Katynka měla premiéru v roce 1992]. V ND jiné nároky na herce než na malých scénách.
1:31:42	Konec 2. nahrávky (spojena s následujícími, stopáž tedy pokračuje) 3. nahrávka
1:31:43	Atmosféra v činohře ND – herci, kteří pamatovali Radoka – nedůvěřiví k nově přichozím tvůrcům. Totéž divadelní kritika, reprezentativní očekávání od první scény. S I. Rajmontem přišli také Miroslav Krobot a Jan Kačer. Diplomatská genialita Otakara Roubínka. Představy bardů o pokračování mocenské hierarchie, např. Luděk Munzar chtěl režirovat, což nebyl šťastný nápad (inscenace <i>Lev v zimě</i>). Odešel i s manželkou Janou Hlaváčovou. V nesouhlasu s estetikou nového šéfa taktéž Vladimír Brabec, Josef Kemr. Překladatel Josef Balvín narátorku inspiroval k práci na velké klasice, např. Nestroy: <i>Tajné peníze</i>, tajná láska – vynikající J. Kemr v roli lichváře. I. Rajmont byl v nemilosti, byly k němu výhrady, probíhaly schůze umělecké rady. Přicházeli lidé, kteří pod novým vedením pracovat chtěli, ale ne vždy byli výborní herci – soubor nevyrovnaný. Zůstaly některé velké osobnosti jako např. Blanka Bohdanová – vzácně otevřená, vstřícná. Kritika Katynky, např. režii dehonestující Sergej Machonin. Kačer ani Krobot v ND nebyli šťastni.
1:44:07	Inscenace <i>Sánky se zvonci</i>. Text na základě dopisů středověkých žen v době moru sestavil Antonín Přidal. Stylizované, na hranici divadla poezie – citovost. Hrál se v Kolowratském paláci – tehdejší smlouva s ND o bezplatném užívání tohoto specifického prostoru na půdě. O kultuře mluvy v herectví u nás vs. v Německu. Umění herce přizpůsobit se v projevu velkému prostoru, příklad inscenace <i>Rok na vsi</i> (Štěpnička, Rösner, Tesařová, Preissová a jiní). Režisér Miroslav Krobot byl oblíben u herců, slušný a vlídný režisér. O jeho divácky úspěšné <i>Mirandolině</i>. <i>Rok na vsi</i> měl velký úspěch ve Zlíně – tematicky a nářečně z tohoto kraje. Hostování inscenace v Moskvě – vzpomínka na bujarou zpáteční cestu. Peroutkův román <i>Oblak a valčík</i> v dramtizaci Antonína Přidala – literární dramtizace nebyla divadelně příliš účinná. V roce 1994 vznikla Rajmontova inscenace Goldoniho <i>Sluhy dvou pánů</i> s Miroslavem Donutílem v titulní roli. O zkouškách a hercově způsobu práce – cvičil si hereckou partnerku Hanu Ševčíkovou i muzikanty v portálech, aby vynikly jeho gagy. Metoda fixované improvizace a spolupráce s diváky. <i>Sluha dvou pánů</i> se díky mistrovskému výkonu M. Donutíla dočkal víc než 400 repríz. Následovníkem M. Donutíla je podle narátorky Rajmontův syn Filip – dokonalá hrubozrná komika, mistrovství.
2:00:34	V tragickém žánru exceloval Boris Rösner, více o jeho herectví. Vyprávění o inscenaci <i>Othella</i> s B. Rösnerem v titulní roli. O genialitě ale i nespolehlivosti Oldřich Kaisera (Jago) - fyzické dispozice, herecká inteligence, absolutní hudební sluch a schopnost reakce na intonační

	křivku partnera. Roli po Kaiserově odchodu převzal Vladislav Beneš, který zdůraznil racionalitu a mstivost intrikána. <i>Oidipus vladař</i> v režii Miroslava Krobota – postmoderní výtvarné prvky nefungovaly. Antika podle narátorky potřebuje prázdný prostor a velké herce, postavena na básni, na slově. Divácká zkušenost z Paříže – inscenace A. Mnouchkiny – antika ve stylu japonského divadla. Nejzdařilejšími inscenacemi I. Rajmonta v tomto období byly ty založené na psychologickém realismu, detailní práci s herci. Příklad: O'Neill: <i>Cesta dlouhým dnem do noci</i> s Janem Kačerem a Kateřinou Burianovou. Oto Ševčík v ND inscenoval komedii F. F. Šamberka <i>Éra Kubánkova</i> (s Václavem Postráneckým) a v Kolowratu pak text Thomase Bernharda <i>Před penzí</i> – popis děje, vyrovnání Rakušanů s nacistickou minulostí svého národa (Jiří Štěpnička v jedné ze svých nejlepších rolí). Narátorka připomíná i inscenaci Divadla na zábradlí <i>Ritter, Dene, Voss</i>. Monologické pásmo [nazvané <i>Můra</i>] od Daniila Ginka podle Dostojevského <i>Zločinu a trestu</i> s vynikající Taťánou Medveckou.
2:15:10	Řada shakespearovských inscenací. Spolupráce s Martinem Hliským, byl velmi tolerantní ve věci úprav jeho textů. Autorem rozsáhlého překladového díla. Srovnání s Jiřím Jorskem, kterému dávají přednost mladí divadelníci. Inscenace <i>Antonius a Kleopatra</i> – inscenátoři se přecenili, v roli Kleopatry Eva Salzmánová – výtvarná stylizace brzdila její hereckou živočišnost, nebyla to její vina. Boris Rösner v roli Antonia, charakteristika narátorky „statečný rytíř“, vynikající výkon. S maďarskou režisérkou Enikő Eszenyi vytvořila J. K. tři Shakespearovy komedie. O úsměvné spolupráci prostřednictvím překladatele. Jako bývalá herečka a tanečnice režírovala E. Eszenyi předváděním a předehráváním, měla cit pro nenápadnou aktualizaci témat – její inscenace <i>Komedie omylů</i> se skvěle komediálním Ladislavem Mrkvíčkou. Ve <i>Večeru tříkrálovém</i> už podle J. K. režisérka podlehla touze stavět inscenaci a využívat postmoderní prvky. Spolupráce s Irenou Žantovskou – inscenace <i>České sekretářky</i> (podle <i>Německých sekretářek</i> F. Wittenbrinka). Tématem poníženost pracujících lidí a šéfovská zvůle. Inscenace Otomara Krejči <i>Faust</i> – přípravy a spolupráce s režisérem a dramaturgem Karlem Krausem. Josef Balvín pro ně přeložil i německý výkladový komentář. Architekt Svoboda a jeho scéna – zrcadlo s propadlem, projekce. Těžké hledání současného divadelního jazyka. V hlavní roli Jan Hartl, dle narátorky se na velký hrdinský obor úplně nestačil, i když je výtečný herec. Naproti tomu Mefisto Borise Rösnera byl vystižen dokonale, bez emocí, poker face jako výraz totální prázdnoty d'ábla. Zuzana Stivínová jako Markétka byla zemitější, ženská, málo éterická, mělo by to být napůl dítě, napůl žena. Srovnání s Markétkou mladé Nadi Konvalinkové v režii Oty Ševčíka v Plzni. Inscenace nicméně podle narátorky splnila svůj účel, takové tituly by se v ND uvádět měly, vzdělávací funkce první scény.
2:32:18	Krejča v ND uvedl i Bernhardovu hru <i>Portrét umělce</i> jako starého muže. Geniální, téměř nehratelný text o zneužití umělci, představiteli Oidipa, kterého už divadla nechtějí. Určitou hořkost z konce Divadla za branou mohl pocítovat i režisér, který byl ale i ve stáří podle J. K. příjemným a žertujícím společníkem. V titulní roli František Němec –

	jeho výkon. Poslední velkou inscenací Ivana Rajmonta byla Aischylova <i>Oresteia</i>. O překladech textu – Matyáš Havrda ke kompletnímu překladu přidal nabídku významů s komentáři, básník Petr Borkovec s ním vybral z významů ty, které poslouží příběhu a dramatické situaci na divadle. Úskalí inscenování antických textů – nerozumíme jim, nevíme, který z mnoha významů slova je ten správný, jiné výrazy v našem chápání význam již nemají – božstvo, příroda a jiné. Náročnost chórových scén pro herce. Hodnocení, konkrétní příklady povedených i nepovedených míst inscenace. Věra Galatíková jako delfská věštkyně byla mimořádná, její způsob práce, pečlivost. Agamemnón v podání herců Mejzlíka a Štěpničky. Druhý díl: Tomáš Petřík jako Orestes a Martina Válková jako Elektra. Jevištní ztvárnění konkrétních míst textu a jejich (ne)působivost. Třetí díl nejproblematictější pro inscenování. Dirigent Martin Dohnal zhudebnil některé pasáže – velký přínos inscenaci.
4. nahrávka	
2:52:15	Ještě ke spolupráci s režisérkou Lídou Engelovou. Ta dávala vždy přednost práci na volné noze, hodně hostovala v různých divadlech. Obě tvůrkyňe se liší v názoru na konverzační komedie. Narátorka dává přednost jiným textům, zejména celoživotně obdivuje Dostojevského. S L. Engelovou pracovala na dvou variantách <i>Zločinu a trestu</i>. Na DAMU připravila dramaturgii Jaroslava a Aleny Vostrých. Režisér Michal Lang zvolil skvělé herecké obsazení. Raskolnikov: Marek Němec, Porfirij Petrovič: Daniel Špinar [Daniela Špinar]. Oba byli fascinující, „posedlí herci“. Za účelem umocnění motivace hlavního hrdiny byla postava Raskolnikovovy sestry rozšířena, ovšem k nevoli profesora Vostřého, který ale nakonec tuto verzi přijal. Lužin: také výborný Pavel Batěk. O postavě Svidrigajlova a Dostojevského postavách obecně. S L. Engelovou nastudovala <i>Zločin a trest</i> pak ještě dvakrát – v Ostravě a v Liberci, a to pokaždé Wajdovu verzi očesanou o vedlejší postavy a soustředěnou na dialog Raskolnikova s Porfirijem. Zatím poslední spolupráce s L. Engelovou – „Lvi“ ve Viole [<i>Vyžeňte lvy!</i>], režisérka miluje formu na pomezí divadla a poezie, způsob její práce. Společná Čechovova inscenace <i>Tisíc a jedna vášně</i>. Záliba narátorky ve vymýšlení názvů inscenací (další části: <i>Když teče do bot</i>, <i>Nějak se to zvrtilo</i>). S L. Engelovou dále dělaly montáže z povídek, např. podle Petera Maylea <i>Volnost, rovnost, gastronomie</i>, podle Roalda Dahla <i>Skopové na porážku</i>. Ve Viole měla nejraději <i>Starce a moře</i>, které napsala podle Hemingwayovy povídky – osobní téma narátorky. Starce hrál Josef Somr, partnerem v dialogu mu byl Marek Holý. O hereckém umění a zrání osobnosti J. Somra. Konverzační komedie: <i>Dobře rozehraná partie</i> – jednou v Divadle ABC, podruhé v Kalichu s Bárou Hrzánovou a Radkem Holubem.
3:08:49	Dalším dramaturgickým snem narátorky byla Felliniho <i>Silnice</i> na divadle. Vycházela přitom z literárního scénáře, nikoliv z filmu. Výsledkem je podle ní dojemná a silná inscenace. Společné divadelní plány obou spoluautorek do budoucna. O inscenaci <i>Slaměná židle</i> v Liberci s vynikající Markétou Tallerovou, nástin děje, režisérčin působivý scénografický nápad. V MDP se povedly <i>Vzpomínky na vodě</i>, taktéž ženské herecké představení. „Výbojnější“ tituly J. K. inscenuje se

	studenty na DAMU, kteří je velmi oceňují, např. <i>Národní třída</i> podle prózy Jaroslava Rudiše (r. Eliáš Gaydečka), hráno i pod širým nebem u vysokých škol v Dejvicích. Nástin děje a autorova humoru. O režijním talentu Evy Salzmannové, která se studenty DAMU nastudovala Enquistovu <i>Noc Tribádek</i> (o krachu manželství Augusta Strindberga). Úvaha o egomanii jako tématu řady archetypálních příběhů.
3:20:30	Pedagogická činnost. Narátorka na DAMU vede dramaturgické konzultace a pro herce Interpretační seminář a Reflexi divadelních představení. O proměně přístupu ke studentům a pedagogích svého mládí Františku Götzovi a Milanu Lukešovi. Různost dnešních studentů, potřeba obezřetnosti pedagogů, po nichž se žádá hyperkorektnost. Narátorka vypráví o své zkušenosti, kdy byla studentkou udána ombudsmanovi za to, že se při výuce zmínila o úchylné divadelní postavě arabského původu. Problém studentů, kteří nestačí na výuku nebo nemají dostatek disciplíny. Vliv digitálních technologií a především sociálních médií na mozek. Neschopnost některých mladých lidí pochopit do hloubky minulost a poučit se z ní. Vyprávění o komunistické totalitě a nynější hrozbě totalitního režimu v Evropě jim mnohdy nic neříká. Obtížné hledání témat pro tvorbu, pokud studenti nad těmito otázkami málo přemýšlejí. Absurdní divadlo, hříčky a konverzační komedie by neměly být jediné možnosti divadla. O jinakosti a toleranci k ní, příklad Prague Pride.
3:42:22	KONEC AUDIONAHRÁVKY
	VIDEOZÁZNAM
Stopáž 0:23:05	Největší narátorčinou literární láskou je Dostojevského román <i>Běsi</i>. Obsahuje podle ní množství tajemství o lidské duši. Neustále získávané životní zkušenosti by zřejmě dnes znovu a jinak ovlivnily její dramaturgickou práci na tomto textu. V čem byl autor geniální: vnitřní popis postav skrze jejich činy, vnitřní pnutí. Pronásledující obraz Kirillovy sebevraždy a jeho divadelní síla – postava jednající se svým tajemstvím. Nejzáhadnější postavou je podle narátorky Stavrogin, ledově chladný, bez schopnosti empatie. Jeho zpověď – zločin na dítěti, geniální popis autorův. V inscenaci, na které J. K. pracovala, se tento popis objevil na začátku (v podání Jiřího Štěpničky – charakteristika vynikajícího hereckého výkonu), dnes už by text pro inscenování postavila jinak. Starý Verchovenskij (Josef Somr) reprezentantem starých šlechtických ctností – iluze, mladý Verchovenskij jako tajný agent (vrcholný výkon Ondřeje Pavelky). Autorova inspirace ve skutečném případě zločinecké skupiny, jejíž členy spojila vražda studenta (v románu postava Šatova). Postava Šigaleva jako obraz dnešního Putina, zhoubná síla všech ideologií, náboženských i politických. Analýza Stavroginovy osobnosti pohledem dramaturgyně. Narátorka čte z vlastních poznámek k románu <i>Běsi</i> jakožto krajiny lidských duší. Popisuje dále scénu Kirillovy sebevraždy, kterou brilantně zahrál fenomenální herec Oldřich Kaiser. O schopnosti člověka dokonale vidět do ostatních i do sebe, to neumíme, nemáme na to vypěstované senzory. Po přečtení <i>Běsů</i> je to ale o něco snadnější.